

Sibylle Grimbert
Az utolsó egyed

A fordítás alapjául szolgáló mű
Sibylle Grimbert: Le dernier des siens. Éditions
Anne Carrière, Paris, 2022

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes
d'aide de la publication de l'Institut français.
Ez a mű a Francia Intézet Könyvtámogatási
Programjainak (P.A.P.) keretében jelent meg.

© Éditions Anne Carrière, Paris – 2022
Published by arrangement
with Lester Literary Agency & Associates
Hungarian translation © Kiss Kornélia, 2025

Távolról csak a hasukon lévő fehér folt különböztette meg őket a sziklafal szélétől; a hasuk felett csillogó kampós csőr, akár a ragadozó madaraké, csaknem olyan hosszú. Jobbra-balra billegve meneteltek előre; látszólag szép nyugodtan haladtak, minden lépést megfontolva, elvégre a stabilitás fontos dolog; minden lépésnél csavartak egyet a derekukon, így hozták testüket ismét alaphelyzetbe. Az emberek is csak nehezen tudtak haladni, a kis sziget felázott, súlyos földjében igyekeztek megtámasztani a lábukat, hajlott hátuk szinte párhuzamos volt a part homokjával, kezük-lábuk szétvetve, akár a libasorban haladó hatalmas rákok; szemben a pingvinekkel, akik a helyzethez egyáltalán nem illő módon rendületlenül meneteltek óvatosan a part felé.

Eldey szigetén – ezen a meredek sziklán, ahonnan a távolban az izlandi partokat is lehetett látni – szép idő volt, legalábbis egy átlagos naphoz képest, amikor hatalmasak a hullámok, olyan hatalmasak, hogy eső sem kell, mégis nedves és hideg a levegő, bepárástíja

a tekintetet. Ma egységes szürkébe öltözött az ég, és tisztán látható volt, ahogyan a sápadt fényben az emberi és állati sziluettek egymáshoz közelednek a kavicsos fövényen, majd az emberek hirtelen rávetették magukat a madarakra, egyesek botokkal felfegyverkezve ütlegetni kezdték őket, mások teljes súlyukkal rájuk nehezedve elszorították a nyakukat, miközben a madarak védekezni próbáltak. Amikor a gyilkosok felálltak, hogy az élettelen pingvinek fejét markukba szorítva felhalmozzák a tetemeiket, a madarak csőre és szeme közötti fehér folt úgy festett, mint a dögön pihenő pillangó.

A jelenet nem tartott sokáig, néhány percig talán. Mint mindig, amikor valami váratlan dolog történt, azok a madarak, akik még tudtak repülni, mert a több évszázados boldogság és nyugalom nem korcsosította el a szárnyukat, rikoltozva keringtek a sziklafal körül. Bár a föld beitta a pingvinek vérét – távolról egyetlen vörös folt sem látszott –, a part fekete vulkanikus homokkövén figyelmetlenségből összetaposott tojások csillogó és minden bizonnyal csúszós nyomokat hagytak. A legtöbb tojást azonban nem zúzták széjjel, az emberek összeszedték őket, majd egykori, vagyis egykor leendő szüleik felhalmozott porhüvelyé mellé rakták.

Minél jobban figyelték a jelenetet a halászhajóról és a félúton várakozó csónakból, a mozdulatok annál absztraktabbak lettek; különböző méretű pöttyök, majd ismétlődő egyenes

vonalak a szürke fény gézfüggönye mögött. Meg is feledkeztek arról, hogy élőlényeket látnak, legyenek azok emberek vagy pingvinek. Már nem hipnotikus jelenet volt, inkább unalmas. Aztán a szem ismét valami részletre fókuszált, lábra, csőrre, egy madárra, amit úgy vonszoltak a parton, akár egy halott gyereket, majd ismét a tengerészek arca villant fel az emlékezetben, sosem érintett állatok sosem érzett pulzusa vibrált, mielőtt elhalt volna a mellkasokban, erősen lüktetett a hajó vagy a csónak korlátjába kapaszkodó kezek rugalmas bőrű hüvelyk- és mutatóujjai között.

Hirtelen megint minden csendes lett. Még a szigeten lévő emberek is elhallgattak. Akkor aztán bal oldalról valami megzavarta a kemény munka utáni rövid pihenőt: csuszamlás hangja volt, az egyik sziklafalból omlott le egy rész. Rövid, tompa sikoly követte. Az egyik tengerész közelebb ment a sziklafalhoz, felemelt egy követ, lehajolt, de azonnal vissza is hőkölt, a követ pedig leejtette a földre. Majdnem megcsípte egy csőr. A férfi újra felvette a követ, feje fölé emelte, aztán már csak a suhogás zaja hallatszott, ahogyan a követ a madárra dobta. Később, már a hajón, azt mesélte, hogy abban a pillanatban az állat csak nézte őt mozdulatlanul, meg sem próbált menekülni, kampós csőrét a keltetett tojás alatt nyugtatta. A férfi végül megint lehajolt, felvette a halott madarat és a pingvin által védelmezett, érintetlen tojást.

Egyetlen élő állat sem maradt a szigeten. Igazság szerint kicsi kolónia volt, harmincegyednél is kevesebb; azok a tengerészek, akik tavaly látták őket, azt állították, hogy azóta még kevesebben lettek. Akkor az emberek a tetemekkel visszaszálltak a csónakba. Hallatszott, hogy énekelnek. Tudták, aznap este jó vacsora ígérkezik, puha pingvinhús és fehérjében gazdag, hatalmas omlett, amit mind be fognak falni.

Miközben a csónak, amelyről Auguste az egész jelenetet végignézte, elindult a hajó felé, a férfi észrevett valami fekete alakot, épp a közelükben csusszant a tengerbe. Arra a felmosórongyra hasonlított, amelyet Mrs. Bridge szokott padlótisztításra használni. Gus lehajolt, elkapta a pingvint, és rögtön megérezte az állat idegességét, erejét, még ha addigra elgyengült is egy kicsit – máskülönben nem lebegett volna a csónak közelében –, de amikor beemelte a csónakba, az állat felsikoltott: hasán élettelenül lógott törött szárnya. Meg akarta csípni Gust, épp szárnyát pedig minél magasabbra nyújtani; a férfi derekáig érő teste csúszkált Gus kezei között, és kemény volt, mint egy izom. Csakhogy a pingvin – fajtársaihoz hasonlóan – a vízen kívül tehetetlen volt. Valaki felé hajított egy arra kallódó hálót, az állat azonnal béklyóba kötve találta magát, és hiába hadakozott; időnként rekedt rikoltás

hagyta el a csőrét, a hang az egyik tengerész szerint olyan volt, mint egy boszorkányé.

A hajón a madarat ketrecbe zárták. Hamarosan abbahagyta a rikoltozást; amikor odavittek neki egy halat, nem fogadta el. Dühösen, szinte gyűlölettel figyelte Gus a rácsok mögül, aki remegő kézzel rakott le egy másik halat a pingvin lába elé. Eddig a másodpercig semmiféle érzelmet nem fedezett fel az állatban. Az járt a fejében, vajon elmesélje-e az őt alkalmazó természettudósnak, hogy egy óriásalkának bizony lehet vádló tekintete. Az igazat megvallva Gus sosem hitte volna, hogy sikerül egyet is elkapnia. Azt gondolta, halott madarat visz majd Lille-be, ahol aztán kitömik. Pontosan ezért szállt fel erre a halászhajóra, ugyanis a tengerészek útvonala Eldey előtt haladt el, ahol a környék utolsó ismert kolóniája rakott nyáron fészket. De az fel sem merült benne, hogy élő állattal ér majd szárazföldet, vagy legalábbis olyan állattal, amely még élni fog egy darabig, hogy alaposan tanulmányozhassák, amíg kétségbeesésében bele nem hal a fogságba – ahogy ezt valószínűsíteni lehetett.

Később az állat elaludt, vagy legalábbis úgy tett, mintha aludna. Gus a ketrechrács mellől tanulmányozta, és megállapította: azt ugyan mindig is tudta, hogy az óriásalkának tolla van, de hogy ennyire pihésen finom legyen, meglepte; egészen eddig úgy gondolt az állatra, mint valami olajos fogású lényre, amely inkább

a fókához hasonló. Amikor aztán a vacsoránál lenyelt egy darab pingvinhúst, az jutott eszébe, hogy voltaképpen a fókának is hasonló íze lehet ahhoz, amit éppen most rág. A hús undorító volt, zsíros, nem is vett belőle többet.

Az Orkney-szigetekig majdnem két napon át tartott az út. Ezt az időt a pingvin végig a fedélzeti korlát felé fordított fejjel töltötte, úgy-hogy Gus – akit pedig érdekelt a madár – és a tengerészek – akik viszont közönyösek voltak iránta – csak a hátát, lehorgasztott nyakát – mintha nem is volna feje – és mozdulatlan farkát látták. Senkinek nem jutott eszébe, nem túl szűk-e a ketrec, az egyetlen tengerészt kivéve, aki azt mondta, mi lenne, ha lábán egy madzaggal kiengednék a tengerre, de Gus nem volt erre hajlandó, félt, hogy megszökik. Szerencsére a hullámokból kicsapódó vízpermet, a hideg tengervíz meg az eső kellően átnedvesítette az állatot.

Amint Gus megérkezett Stromnessbe, az Orkney-szigetek legnagyobb városába, ahová hat hónappal korábban, 1834 januárjában költözött, hogy a faunát tanulmányozza, keresett egy kicsit nagyobb ketrecet, mint ami a hajón volt, beletette a madarat, és bérelt háza egyik szobájában helyezte el. Mrs. Bridge – ő főzött és takarított Gusre – megbotránkozott az állat láttán, csúnyának és félelmetesnek találta, és hát nem is való házba az ilyen. Gusnek meg kellett ígéرنie, hogy Mrs. Bridge-nek sosem

kell az állat közelébe mennie. Két nappal később a ketrecet az egyik földszinti, nagyobb szobába telepítette, mert elhatározta, hogy ezentúl ott fog dolgozni, távol a felmosóröngyöktől, az öregasszonynak pedig megtiltotta, hogy a szobába lépjen.

Naponta többkannányi vizet öntött a ketrecbe. A madár széttárta szárnyait, kinyújtotta a nyakát, majd hosszú percekig hasán és hátán nyugtatta a csőrét. Csakis ilyenkor mozgott meg, illetve még akkor, amikor a Gus által elébe tett halakat lenyelte. Ilyenkor a pingvin – meglehetősen lomhán – hátralépett egy kicsit, majd úszóhártyás lábai közé eresztette csőrét, és bekapta a halakat. Az idő többi részében csőrét mellkasába fúrva csak állt mozdulatlanul, tömzsi testét lábain pihentetve; Gus időnként profilból látta az állatot, aki fekete vagy mélybarna szemével őt fixírozta, mégpedig elég ellenségesen. Gus majdhogynem félt tőle. Azt gondolta magában, Mrs. Bridge-nek igaza van, az állat veszélyes, és a tengerész is megmondta: kampós csőrével és rekedt rikoltásával olyan, mint egy boszorkány.

A csőr kifejezetten látványos volt, Gus ezt már korábban is megfigyelte Buffonnál, az egyetlen metszeten, amely leírás alapján készült egy óriásalkáról, nem pedig úgy, ahogyan elsőként ő fogja lerajzolni, természet után – elég volt csak gondolnia erre, máris forróság öntötte el, szíve pedig hevesen vert. Közelről

nézve a csőr még furcsább volt, mint amilyen-
nek képzelte. Például egyáltalán nem olyan
volt, mint egy papagájé. Hosszabb volt, és sok-
kal inkább hasonlított – legalábbis egy rajzoló
szemében – egy rákollóra, amit az orr helyére
illesztettek. Természetesen fekete volt és csil-
logó, tele hosszanti barázdákkal, amelyek sem
szépek, sem csúnyák nem voltak, de legalább
olyan impozánsak, mint az afrikai vagy ausztrá-
liai vademberek arcfestése.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2025-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Kontrollszerkesztő Orzós Ágnes
Felelős szerkesztő Dávid Anna
Kézirat-előkészítő Molnár Eszter Edina
Korrektor Balogh Emerencia
A borítót Farkas Anna,
a könyvet Pintér József tervezte
Kiadványszám 9346
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4542-8